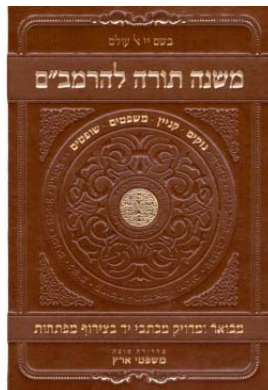

רמב"ם ללומדי הדף היומי

© הלכות ערכים וחרמים - נוסח מדויק ביותר. מתוך משנה תורה - מהדורת המופת בכרך אחד עם מפתחות, בהוצאת מפעל משנה תורה, www.mishnetorah.com. 077-4167003. מוקדש ללומדי הדף היומי בפורטל הדף היומי.

מפעל משנה תורה כמפעל מתנדבים שם לו למטרה להגיש שכל אחד ואחד יוכל להכיר את התורה שבעל פה כולה, באופן המקיף ביותר ובצורה המתומצתת והמסודרת למופת כפי שהביאה הרמב"ם לביטוי בספרו המופתי "משנה תורה". וכך יעמוד לפני הלומד בניין עקבי, תשתיתי, תמציתי, תורה שהוא זוכר וחי, תורה שהוא שואף למימושה השלם ולא רק לשאת ולתת בה, תורה מקיפה הנוגעת בכל פינות החיים ומשפעת על חייו ומעצבת את תובנותיו.

מפעל משנה תורה לשחזור הנוסח עוסק גם בביאור משנה תורה, ועד כה - טבת תשע"ב - יצאו לאור במסגרת זו 9 ספרים מתוך 14, בעשרה כרכי כיס הנוחים לקחת לכל מקום. ובימים אלו - כרך אחד גדול (1136 עמודים) של ספרי המשפט העברי, מבואר עם מפתחות ונספחים מעשיים (שטר שכירות, שטר צוואה וכו').

ללומדים את הדף היומי מוצע בזאת לסכם כל לימוד במשנה תורה על פי ההפניות שב"עין משפט נר מצוה".
אנו מאחלים לכם הצלחה בלימודכם.

הלכות ערכים וחרמים

יש בכללן שבע מצוות, חמש מצוות עשה ושתיים מצוות לא תעשה, וזה הוא פרטן: (א) לדון בערכי אדם כאשר מפרש בתורה, וזה הוא דין ערכי אדם. (ב) דין ערכי בהמה. (ג) דין ערכי בתיים. (ד) דין ערכי שדות. (ה) דין מחירים נכסיו. (ו) שלא ימכר חרם. (ז) שלא יגאל חרם.

ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

ערך אדם ודמיו

פרק ראשון

השואטה - חיב, ונותן כפי שניו.

ז העבד נערך ועורף כשאר ישראל, ואם יפדה ויהיה לו - יתן ערף שניו.

ח אחר המעריף את היפה הבריא ואחד המעריף את הכעור החולה; אפלו היה הנערך מכה שחין או סומא או גדם ויש בו כל מום - נותן לפי שניו כמו שקצוב בתורה.

ט הדמים אינן כערכין. כיצד? האומר 'דמי עלי' או 'דמי זה עלי' או 'דמי פלוני עלי' - אפלו היה אותו פלוני קטן כן יזמו או טמטום או אנדרגינס או גוי, נותן מה שהוא שנה, דינר או אלה, כאלו הוא עבד נמכר בשוק. י והערכים והדמים כלי - הכל סתמן לברך הבית, ויפלו הכל ללשפה שהיתה במקדש מוכנת לקדשי ברוך הבית.

יא גוי שאמר 'דמי עלי' או 'דמי פלוני' - נותן כפי נדרו ואינו נופל ללשפה, שאין מקבלין מן הגויים נדבה או נדר לחזק ברוך הבית או ברוך ירושלים, שנאמר: "לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו" (שורא ד, ט, ו), ונאמר: "ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלים" (נחמיה ב, כ).

יב ומה יעשה בהן? ברוך הגוי על דעת מי נדר: אם נדר על דעת ישראל - יוציאוהו בית דין כמה שיראה להן חוץ מברך הבית וברך ירושלים; ואם אמר 'לשמים נדרתי' - יגנוזו.

יג הגוסס - אין לו לא ערף ולא דמים: הואיל ורב הגוססין למיתה - הרי הוא כמת. וכן מי שנגמר דינו בבית דין של ישראל להרגו על עברה שעבר, והעריכו אחר או שהעריף עצמו, או שאמר 'דמי עלי' או שאמר אחר 'דמי זה עלי' - אינו חיב כלום, שנה פמת הוא, והמת אין לו לא ערף ולא דמים; ועל זה נאמר: "כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה" (ויקרא כ, ט) - כלומר אין לו פדיון, אלא הרי הוא פמת.

יד זה היוצא להרג שהעריף אחרים או נדר דמיהן או הדיק - חיב לשלם, וגובין הכל מנכסיו.

טו כהנים ולויים מעריכין ונעריכין כשאר ישראל. וקטן שהגיע לעונת נדרים והעריף או נדר דמים - חיב לשלם.

א הערכים הם נדר מקלל נדרי הקדש, שנאמר: "איש כי יפלא נדר בערקה נפשת ליי" (ויקרא כ, א), לפיכך תיבין עליהן משום "לא יחל דברו" (במדבר ל, א) ו"לא תאחר" (דברים כ, ב) ומשום "ככל היצא מפיו יעשה" (במדבר ל, א).

ב ומצוות עשה לדון בדיני ערכין כאשר מפרש בתורה (ויקרא כ, א). ואחד האומר 'ערכי עלי' או האומר 'ערף זה עלי' או 'ערף פלוני עלי' - נותן הערף לפי שני הנערף, והוא הדבר הקצוב שבתורה, לא פחות ולא יתר.

ג וכמה הוא הערף? אם היה הנערף בן שלשים יום או פחות - אין לו ערף, והאומר עליו 'ערף זה עלי' הרי זה כאומר 'ערף עלי זה עלי', ואינו חיב כלום.

היה מבן אחר ושלשים יום עד בן חמש שנים גמורות - ערף הזכר חמשה שקלים, והנקבה שלשה שקלים.

משכנס בשנת שש יום אחד, עד שישלים שנת עשרים - ערף הזכר עשרים שקלים, והנקבה עשרת שקלים.

משכנס בשנת אחת ועשרים יום אחד, עד שישלים שנת ששים - ערף הזכר חמשים שקלים, והנקבה שלשים שקלים.

ומשכנס בשנת אחת וששים יום אחד, עד יום מותו, אפלו היה כמה שנים - ערף הזכר חמשה עשר שקלים, והנקבה עשרה שקלים.

ד כל השנים האלו - מעת לעת מיום הלכה. וכל השקלים - בשקל הקדש, והוא משקל שלש מאות ועשרים שעורה מכסף טהור, וכבר הוסיפו עליו ועשו אותו סלע, כמו שבארנו בהלכות שקלים (א, ב).

ה טמטום ואנדרגינס - אין להם ערף, שלא קצבה תורה ערף אלא לזכר ודאי או לנקבה ודאית. לפיכך טמטום ואנדרגינס שאמר 'ערכי עלי' או שהעריכו אחר - אינו חיב כלום.

ו הגוי נערך, אבל אינו מעריף. כיצד? גוי שאמר 'ערכי עלי' או 'ערף ישראל זה עלי' - לא אמר כלום. וישראל שאמר 'ערף גוי זה עלי' או 'ערף פלוני גוי עלי' - נותן לפי שני הגוי הנערף. וכן המעריף את החרש ואת

צ ערף' סתם - נותן פחות שבְּעֶרְכִין, שהוא שלשה שקלים.
כא האומר 'ערפי עלי', ומת קדם שיעמד בדין - אין היורשין תיבין לתן, שְנֵאָמַר: "וְהַעֲמִידוּ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהַעֲרִיף אֹתוֹ הַכֹּהֵן" (ויקרא כו, טו). צמד בדין ומת - יתנו היורשין. **כב** אָבֵל האומר 'דמי עלי' - אף על פי שיעמד בדין ומת קדם שיקצצו דמיו ויאמרו הדינין פמה ישוה, אין היורשין תיבין לתן. ואם קצצו דמיו ואחר כך מת - יתנו היורשין. **כג** ומה בין הערכין לדמים? שהערכין קצובין מן התורה, והדמים אינם קצובין.
כד וכן האומר 'ערף פלוני עלי', ומת העורף והנעצף אחר שיעמד הנעצף בדין - תיבין היורשין לתן. מת הנעצף קדם שיעמד בדין - אף על פי שהמערף קים, הרי זה פטור, שאין ערף למת, והנעצף צריך צמידה בדין. אמר 'דמי פלוני עלי' ועמד בדין, ומת קדם שיקצצו דמיו - הרי זה פטור, שאין דמים למתים.

שְהָרִי נִדְרָיו קָמִין, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּהִלְכוֹת נִדְרִים (א, א, טו).
טז הערכין הקצובין לפי השנים הן שני הנעצף, לא שני המערף. פיצד? בן עשרים שאמר לבן ששים 'ערקף עלי' - נותן ערף בן ששים. וכן ששים שאמר לבן עשרים 'ערקף עלי' - נותן ערף בן עשרים. וכן כל פיוצא בזה.
יז וצריך בערכין שיהיה פיו ולבו שוין, כשאר הנדרים. ונשאלין על הערכין ועל הדמים, בדרך שנשאלין על שאר נדרים והקדשות.
יח האומר 'ערף אלו פלם עלי' - נותן ערף פלם, כל אחד ואחד לפי שניו. ואם היה עני - נותן על ידי פלם ערף עני; ואם היה עשיר - נותן על ידי פלם ערף עשיר.
יט האומר 'ערפי עלי', וחזר ואמר 'ערפי עלי', וכן כמה פעמים - תיב על כל אחת ואחת. אמר 'שני ערכי עלי' - נותן שני ערכין. וכן אם אמר 'ארבעה', אפלו 'אלף' - נותן כמגזן שגדר. **כ** אמר 'הרי עלי ערף' ולא פירש ערף מי, אלא

לשונות התחיבות שונות

פרק שני

א האומר 'משקלי עלי', ולא פירש מאי זה מין - אם היה עשיר ביותר, ונתפנו למתנה מרבה, נותן משקלו זהב; והוא הדין באומר 'משקל יד' או 'רגלי' או 'קומתי' 'עלי', ולא פירש מאי זה מין - נותן זהב. ואם אינו מפלג בעשירות - נותן משקלו או משקל ידו מדברים שדרך להשקל באותו מקום, אפלו פרות. וכן נותן שרביט מלא קומתו, אפלו שלעץ - הכל לפי ממונו ודעתו.

האומר 'ערף יד' או 'רגלי' או 'עני' 'עלי', או שאמר 'ערף יד זה' או 'עניו' 'עלי', לא אמר כלום. 'ערף לבי' או 'כבדי' 'עלי' או 'ערף לבו' או 'כבדו' 'שלפלוני עלי' - נותן ערף פלו. וכן כל אבר שאם ינטל מן החי ימות - אם אמר 'ערפו עלי', נותן ערף פלו. **ב** אמר 'חצי ערפי עלי' - נותן חצי ערפו. 'ערף חציי עלי' - נותן ערף פלו, שאי אפשר שינטל חציו, ויהיה.

ח האומר 'עמדי עלי', 'שיבתי עלי' או 'מקום ישיבתי עלי', 'רחבי עלי', 'עבתי עלי', 'הקפי עלי' - כל אלו ספק, ומביא לפי ממונו, עד שיאמר 'לא כף נתפונתי'. ואם מת - יתנו היורשין פחות שבלשונות.

ג האומר 'דמי יד עלי' או 'דמי יד פלוני עלי' - שמין אותו כמה הוא שוה ביד וכמה הוא שוה בלא יד, ונותן להקדש. פיצד? אם נמכר הוא פלו ישוה חמשים, ואם נמכר חוץ מידו, שתשאר ידו זו לבעליו, ולא יהיה ללוקח בה כלום, ישוה ארבעים - נמצא זה יתחייב לשלם להקדש עשרה. וכן כל פיוצא בזה.

ט האומר 'הרי עלי מטבע כסף' - לא יפחת מדיני כסף. 'מטבע נחשת' - לא יפחת ממעה כסף. 'הרי עלי פרזל' - לא יפחת מאמה על אמה לכלה עורב שהיה במקדש למעלה בגג ההיכל, כמו שיתבאר במקומו (בית הבחירה ד, טו).

ד האומר 'דמי ראשי' או 'כבדי' 'עלי', או 'דמי ראשו' או 'לבו' 'שלפלוני עלי' - נותן דמי פלו. וכן האומר 'דמי חציי עלי' - נותן דמי פלו. אָבֵל האומר 'חצי דמי עלי' - נותן חצי דמיו.

י האומר 'הרי עלי כסף' או 'זהב', ולא הזכיר מטבע - יביא לשון שלכסף או שלזהב, והיה משקלה כדי שיאמר 'לא עד כף נתפונתי'. וכן אם פירש המשקל ושכח כמה פירש, יביא עד שיאמר 'לא עד כף נתפונתי'.

ה האומר 'משקלי עלי' או 'משקל פלוני' - נותן משקלו: אם כסף - כסף; ואם זהב - זהב, כמו שפירש. אמר 'משקל יד' או 'רגלי' 'עלי' - רואין כמה היא ראויה לשקל, ונותן ממין שפירש. ועד היכן היא היר לעגזן זה? עד האציל. והרגל - עד הארובה. לפי שבגדרים הולכין אחר לשון בני אדם.

יא אחד האומר 'דמי עלי' או 'דמי פלוני עלי' או האומר 'הרי עלי מנה' או 'חמשים' או 'כסף' או 'זהב' - הכל הן הנקראין 'תיב דמין'. והדמין והערכין לבידק הבית, כמו שבארנו (מעיל א, טו).

ו האומר 'קומתי עלי כסף' או 'זהב' - נותן שרביט שאינו נכסף מלא קומתו, ממין שפירש. אמר 'מלא קומתי עלי' - נותן אפלו שרביט הנכסף, ממין שפירש.

יב שתי לשכות היו במקדש: אחת לשפת חשיים ואחת לשפת הפלים. לשפת חשיים - יראי חטא נותנין לתוכה

ג הֶצְרָכּוֹ לְקַדְּשֵׁי מִזְבֵּחַ וְלֹא הִסְפִּיקָה לָהֶן תְּרוּמַת הַלְשֵׁכָה - מוֹצִיאִין אֶת הַרְאוּי לָהֶן מִקְדְּשֵׁי בֵּדֶק הַבַּיִת. אֲבָל אִם הֶצְרָכּוֹ לְבִדֶּק הַבַּיִת וְלֹא מִצְאוּ בְּלִשְׁכַּת בֵּדֶק הַבַּיִת דָּבָר הַמְּסַפֵּק לָהֶן - אֵין מוֹצִיאִין אֶת הַרְאוּי לָהֶן מִקְדְּשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ.

בְּחֵשָׁא, וְעִנְיִים בְּגֵי טוֹבִים מִתְּפַרְנְסִין מִמֶּנָּה בְּחֵשָׁא. לְשִׁפְתַּת הַכֹּלִים - כָּל מִי שֶׁהִתְנַבֵּד כְּלִי זוֹרָקוֹ לְתוֹכָהּ, וְאַחַת לְשִׁלְשִׁים יוֹם הַגְּזָבְרִין פּוֹתְחִין אוֹתָהּ: כָּל כְּלִי שֶׁנִּמְצָא בוֹ צֶרֶף לְבִדֶּק הַבַּיִת - מִנִּיחִין אוֹתוֹ, וְהִשְׁאָר נִמְכָּרִין, וְדַמִּיהֶן נוֹפְלִין לְלִשְׁכַּת בֵּדֶק הַבַּיִת.

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הישג יד הנודר; הגבייה

א הָאוֹמֵר 'הָרִי עָלַי עֶרְף' סָתֵם, וְלֹא פָּרַשׁ - אֵינוֹ מְפָרֵשׁ 'שִׁלְשָׁה שָׁקָלִים', אֲלֵא נִדוֹן בְּהִשָּׁג יָד, כִּשְׁאָר הַמְּעַרְכִּין.

ב הָאוֹמֵר 'עָרְכִי עָלַי' וְחֹזֵר וְאָמַר 'עָרְכִי עָלַי', וְהָיָה בְּיָדוֹ עֶשֶׂר סָלְעִים, וְנָתַן תְּשֻׁעָה לְשִׁנְיָה וְסָלַע לְרֵאשׁוֹנָה - יָצָא יָדֵי שְׁתֵּי הָהָרִים, שֶׁהֶעֱרַכִּין לֹא כְּחוֹבוֹת הֵן; שְׂאָף עַל פִּי שָׂכַל מִה שֶׁבִּידוֹ מִשְׁעֵבֵד לְרֵאשׁוֹנָה הַקָּדָשׁ מֵאַחֵר - מִה שֶׁגָּבַהּ גָּבַהּ.

אֲבָל אִם נָתַן תְּשֻׁעָה לְרֵאשׁוֹנָה וְאַחַת לְשִׁנְיָה - יָדֵי שִׁנְיָה יָצָא, שֶׁהָרִי כְּשֶׁנָּתַן הַסָּלַע לֹא נִשְׁאָר בְּיָדוֹ כְּלוּם, וְהָרִי אֵין יָדוֹ מִשְׁגָּת; וְיָדֵי הַרְאוּשׁוֹנָה לֹא יָצָא, שֶׁהָרִי כָּל מִה שֶׁבִּידוֹ מִשְׁעֵבֵד לְרֵאשׁוֹנָה, וְכִשְׁנָתַן הַתְּשֻׁעָה נִשְׁאָר לוֹ סָלַע וְלֹא נִתְּנוּ, וְהָרִי לֹא נָתַן כָּל מִה שֶׁיָּדוֹ מִשְׁגָּת. לְפִיכָף יִשְׁאָר עָלָיו שְׂאָר עֶרְף רֵאשׁוֹן עַד שִׁיעֶשֶׂר וַיִּשְׁלַם.

ג הָאוֹמֵר 'שְׁנִי עָרְכִי עָלַי', וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ אֲלֵא פָּחוֹת מִכֶּדִּי שְׁנֵי עָרְכִין - הָרִי הַדָּבָר סָפֵק אִם נִתְּפַס לְשִׁנְיָהּ, וְנִתְּנוּ חֲצֵי מִה שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְעֶרְף אֶחָד וְחֲצִי לְעֶרְף הַשְּׁנֵי וַיִּפְטַר, אוֹ יִתֵּן עֶרְף אֶחָד מִהֶן שְׁלֵם אוֹ כָּל הַנִּמְצָא בְּיָדוֹ בְּאֶחָד מִהֶן, וְיִשְׁאָר הָעֶרְף הַאֲחֵר עָלָיו חוֹב עַד שִׁיתֵּן אוֹתוֹ בְּעִנְיֹת אוֹ בְּעִשְׂרֹת כִּפֵּי הִשָּׁג יָדוֹ.

ד הַמְּפָרֵשׁ עָרְכוֹ אוֹ דָּמִיו וְאָבְדוֹ אוֹ נִגְבְּוֹ - אָף עַל פִּי שְׂלֵא אָמַר 'עָלִי חַיִּיב אֶתְרִיּוֹתֵן', חֵיב בְּאֶתְרִיּוֹתֵן עַד שִׁגִיעוּ לֵיד הַגְּזָבְרִין, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנָתַן אֶת הָעֶרְכָּךְ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַיְי" (שם כו, טו); הָרִי הֵן חָלִין אָף עַל פִּי שֶׁהֶפְרִישׁוֹן, עַד שִׁגִיעוּ לֵיד הַגְּזָבְרִין.

ה חֵיבֵי עָרְכִין וְדָמִים - מִמִּשְׁכָּנֵי אוֹתָן וְלוֹקְחֵי מִהֶן בְּעַל כְּרַחֵן מִה שֶׁנִּדְרָו, וְאֵין חֵיבִין לְהַחֲזִיר לָהֶן הַמִּשְׁכָּן בַּיּוֹם אוֹ בַּלַּיְלָה, וּמוֹכְרִין כָּל הַנִּמְצָא לָהֶן מִן הַתְּרַקַּע וּמִן הַמִּטְלָטְלִין, מִכִּסּוֹת וּכְלֵי תְּשֻׁמִּישׁ הַבַּיִת וְעֲבָדִים וּבְהֵמָה, וְנִכְרְעִין מִן הַכֹּל.

וְאֵין מוֹכְרִין לֹא כְּסוֹת אֲשֶׁתוֹ וְלֹא כְּסוֹת בְּנָיו וְלֹא בְּגָדִים שֶׁצָּבְעוּ לְשִׁמּוֹן וְלֹא סִנְדָּלִים חֲדָשִׁים שֶׁלֶקְחָן לְשִׁמּוֹן. וְכֵן הַמְּקַדֵּשׁ כָּל נִכְסָיו - לֹא הַקָּדִישׁ אֶת אֵלוֹ.

ו וְנִתְּנִין לוֹ מִכָּל נִכְסָיו, לְזֶה שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עָרְכִין אוֹ דָּמִים אוֹ שֶׁהֶקְדִּישׁ מִנֶּה לְבִדֶּק הַבַּיִת וְאֵין לוֹ, נִתְּנִין לוֹ תְּפִלִּין שֶׁלְרֵאשׁ וְשֶׁלְיָד וְסִנְדָּלִין וּמִטָּה לִישָׁב עָלֶיהָ וּמִטָּה וּמִצָּע הַרְאוּיִין לוֹ לִישׁוֹן עָלֶיהָ. וְאִם הָיָה עָנִי - נִתְּנִין לוֹ מִטָּה וּמִפָּץ לִישׁוֹן עָלָיו.

א הַמְּעַרְיָף אֶת הַפָּחוֹת מִכָּן עֶשְׂרִים וְלֹא עֶמֶד בְּדִין עַד שִׁיִּהְיֶה יָתֵר עַל עֶשְׂרִים - אֵינוֹ נֹתֵן אֲלֵא עֶרְף פָּחוֹת מִכָּן עֶשְׂרִים; שְׂאִין הָעֶרְף אֲלֵא בְּזִמְן הָעֶרְף, לֹא בְּזִמְן הַהֶעֱמָדָה בְּדִין.

ב כָּל הָעָרְכִין הַקְּצוּבִין בְּתוֹרָה הֵן שְׁנוֹתֵן הַמְּעַרְיָף אִם הָיָה עֶשְׂרִים. אֲבָל אִם הָיָה עָנִי וְאֵין יָדוֹ מִשְׁגָּת - נֹתֵן כָּל הַנִּמְצָא בְּיָדוֹ, אֲפִלּוֹ סָלַע אֶחָד, וְנִפְטַר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאִם מָדָּ הוּא מִעֶרְכָּךְ [...] עַל פִּי אֲשֶׁר תִּשְׁיַג יָד הַנִּדְרָר" (ויקרא כו, ח).

ג וּמִנֵּינִן שֶׁהוּא נֹתֵן אֲפִלּוֹ סָלַע אֶחָד אִם אֵין לוֹ אֲלֵא סָלַע? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְכָל עֶרְכָּךְ יִהְיֶה בְּשָׂקָל הַקֹּדֶשׁ" (שם כו, ח). הָא לְמַדָּת שְׂאִין בְּעָרְכִין פָּחוֹת מִסָּלַע וְלֹא יָתֵר עַל חֲמִשִּׁים.

ד הָרִי שְׂלֵא נִמְצָא בְּיָדוֹ אֲפִלּוֹ סָלַע - אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ פָּחוֹת מִסָּלַע, אֲלֵא יִשְׁאָר הַכֹּל עָלָיו חוֹב, וְאִם מִצָּאָה יָדוֹ וְהֶעֱשִׂיר, יִתֵּן עֶרְף שְׁלֵם הַקְּצוּב בְּתוֹרָה.

ה עֶשֶׂר שֶׁהֶעֱרִיף וְהֶעֱנִי, אוֹ שֶׁהֶעֱרִיף כִּשְׁהוּא עָנִי וְהֶעֱשִׂיר - הָרִי זֶה חֵיב בְּעֶרְף עֶשֶׂר. אֲבָל אִם הֶעֱרִיף כִּשְׁהוּא עָנִי, וְהֶעֱשִׂיר וְחֹזֵר וְהֶעֱנִי - נֹתֵן עֶרְף עָנִי.

ו עֶשֶׂר שְׂאָמַר 'עָרְכִי עָלַי' אוֹ 'עֶרְף פְּלוֹנִי עָלַי', וְשָׁמַע הָעָנִי וְאָמַר 'מִה שְׂאָמַר זֶה עָלַי' - הָרִי הָעָנִי חֵיב בְּעֶרְף עֶשֶׂר, שֶׁהוּא עֶרְף שְׁלֵם. אֲבָל עָנִי שֶׁהֶעֱרִיף אֶת הָעֶשֶׂר וְאָמַר 'עֶרְף זֶה עָלַי' - אֵינוֹ חֵיב אֲלֵא בְּעֶרְף עָנִי, שֶׁהוּא כִּפֵּי אֲשֶׁר תִּשְׁיַג יָדוֹ.

ז מִה בֵּין הַחֵיב בְּעֶרְף עָנִי לְהַחֵיב בְּעֶרְף עֶשֶׂר, שֶׁהוּא הָעֶרְף הַקְּצוּב כְּלוֹ? שֶׁהַחֵיב בְּעֶרְף עָנִי שֶׁלֶקְחוֹ מִמֶּנּוּ כָּל מִה שֶׁיָּדוֹ מִשְׁגָּת, אֲפִלּוֹ סָלַע אֶחָד, וְאַחֵר כָּף הָעֶשֶׂר - אֵינוֹ חֵיב לְשֵׁלֵם, וְאִם הָיָה חֵיב בְּעֶרְף עֶשֶׂר - יִשְׁאָר שְׂאָר הָעֶרְף חוֹב עָלָיו עַד שִׁיעֶשֶׂר וַיִּשְׁלַם הָעֶרְף שֶׁעָלָיו.

ח הַמְּפָרֵשׁ אֶת הָעֶרְף וְאָמַר 'עָרְכִי עָלִי חֲמִשִּׁים סָלְעִים' אוֹ 'עֶרְף פְּלוֹנִית עָלִי שְׁלִשִׁים סָלְעִים' - אֵינוֹ נִדוֹן בְּהִשָּׁג יָד, אֲלֵא לוֹקְחִין כָּל הַנִּמְצָא בְּיָדוֹ, וְהִשְׁאָר עָלָיו חוֹב עַד שִׁיעֶשֶׂר וַיִּתֵּן.

ט וְכֵן הָאוֹמֵר דָּמִי עָלַי' אוֹ דָּמִי פְּלוֹנִי עָלַי' - אֵינוֹ נִדוֹן בְּהִשָּׁג יָד, שֶׁחֵיבֵי דָּמִים הָרִי פָּרְשׁוּ נִדְרָן, וְהָרִי הֵן כְּמִי שְׂאָמַר 'מִנֶּה עָלִי הַקֹּדֶשׁ', שֶׁהוּא חֵיב לְתֵּן מִנֶּה גָּמוֹר.

ט הנה בנכסים בהמה ועבדים ומגלילות, ואמר והתגרים אם ילקח לעבד זה פסות בשלשים - משבית הוא מאה; ופרה זו - אם תמתינו בה לאטלס, משבית עשרה; ומגלית זו - אם מעלין אותה למקום פלוני, תשנה ממונו רב, וכאן אינה שנה אלא מעט - אין שומעין לה.

אָלָא כִּיצַד עוֹשִׂין? מוֹכְרִין הַכֹּל בְּמִקוּמוֹ וּבְשַׁעְתוֹ כְּמָה שֶׁהוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנָתַן אֶת הָעֶרְכָּךְ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַיְי" (עו) - לְרֵבּוֹת כָּל דָּבָר שֶׁלְהִקְדָּשׁ, שֶׁאִין מִפְּרָסִין אוֹתוֹ וְאִין מִמְתִּינִין בּוֹ לְשׂוֹק וְלֹא מוֹלִיכִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם: אִין לְהִקְדָּשׁ אֶלָּא מִקוּמוֹ וּשְׁעָתוֹ.

כ בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִטְלָטְלִין וְעִבְדִּים. אָבֵל הַקְּרָקְעוֹת - מִכְרִיזִין עֲלֵיהֶן שְׂשִׁים יוֹם רְצוּפִין בְּבִקְרָא וּבְעֶרֶב וְאַחַר כֶּף מוֹכְרִין אוֹתָן.

פֶּרֶק רְבִיעִי

הַקְּדֻשָּׁת שְׁדוֹת וּפְדִיּוֹן

אֲחֻזָּתוֹ, וְנִשְׂאָר לַיּוֹבֵל שְׁמוֹנֶה שָׁנִים חוּץ מִשְׁנַת הַיּוֹבֵל, שֶׁאֵינָה בְּחֻשְׁבוֹן, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ (ע"ל, ב) - כָּל הַרוֹצֵה לְפַדּוֹתָהּ מִיַּד הַקְּדָשׁ, נוֹתֵן לְכָל יָרֵעַ חֹמֶר שְׁעָרִים שְׁמוֹנֶה סֵלְעִים וְשְׁמוֹנֶה פּוֹנְדִיּוֹנוֹת. וְאִם רָצוּ הַבְּעָלִים לְפַדּוֹתָהּ - נוֹתֵנִין עֶשֶׂר סֵלְעִים וְעֶשְׂרֵה פּוֹנְדִיּוֹנוֹת, לְפִי שֶׁהֵן מוֹסִיפִין חֲמִשׁ.

וְכֵן כָּל חֲמֵשׁ הָאֲמוּר בַּתּוֹרָה - צָרִיף שִׁיחֵהָ הַקָּרֵן עִם הַתּוֹסֶפֶת חֲמִשָּׁה, נִמְצָא שֶׁהוֹסִיף רְבִיעַ הַקָּרֵן. וְכֵן אִם פָּדַת אֲשֶׁתוֹ שֶׁלְמִקְדָּשׁ אוֹ אֶחָד מֵיוֹרְשָׁיו - הָרִי אֵלָיו מוֹסִיפִין חֲמִשׁ.

וְנִשְׂאָר לַיּוֹבֵל אַרְבַּע שָׁנִים - נוֹתֵן הַפּוֹדֶה אַרְבַּע סֵלְעִים וְאַרְבָּעָה פּוֹנְדִיּוֹנוֹת לְכָל חֹמֶר. וְאִם הַבְּעָלִים פָּדוּ אוֹתָהּ - נוֹתֵנִין חֲמִשׁ. וְכֵן לְפִי חֻשְׁבוֹן זֶה, סֵלַע וּפּוֹנְדִיּוֹן לְכָל שָׁנָה. וְאֵינּוּ נוֹתֵן שָׁנָה בְּשָׁנָה, אֶלָּא נוֹתֵן הַכֹּל כְּאֶחָד.

ז נִשְׂאָר בֵּינוּ וּבֵין הַיּוֹבֵל שָׁנָה - אֵינּוּ יָכוֹל לָתֵן סֵלַע וּפּוֹנְדִיּוֹן לְפַדּוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְחָשַׁב לוֹ הַכֹּהֵן [...] עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתְרֹת" (שם כו, ח) - אֵינָה נְפִדִית בְּגִרְעוֹן כֶּסֶף אֶלָּא קֹדֶם לַיּוֹבֵל בְּשָׁתֵי שָׁנִים אוֹ יָתֵר. ח נִשְׂאָר בֵּינוּ וּבֵין הַיּוֹבֵל שָׁנָה וְחֲדָשִׁים - אִם רָצָה הַגּוֹזֵר לְחַשֵּׁב הַחֲדָשִׁים שָׁנָה, וַיִּתֵּן שְׁנֵי שָׁקָלִים וְשְׁנֵי פּוֹנְדִיּוֹנִין לְכָל יָרֵעַ חֹמֶר, הָרִי זֶה מִתֵּר, לְפִי שֶׁאִין מְחַשְׁבִּין חֲדָשִׁים לְהִקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתְרֹת" - שְׁנֵים אֶתָּה מְחַשֵּׁב לְהִקְדָּשׁ וְאִין אֶתָּה מְחַשֵּׁב חֲדָשִׁים.

ט לְפִיכֶךָ אִין רְאוּי לְאָדָם לְהִקְדִּישׁ שְׁדָהּוּ לְפָנֵי הַיּוֹבֵל בְּפָחוֹת מִשְׁתֵּי שָׁנִים. וְאִם הִקְדִּישָׁהּ - הָרִי זֶה מְקַדְּשָׁתָהּ, וְאֵינָה נְפִדִית בְּגִרְעוֹן כֶּסֶף, אֶלָּא אִם רָצָה הַפּוֹדֶה לָתֵן חֲמִשִּׁים שָׁקָל לְכָל חֹמֶר - פּוֹדֶה אוֹתָהּ; וְאִם לֹא פָדָהּ - הָרִי זֶה יוֹצֵאָהּ לְכַהֲנִים בַּיּוֹבֵל, כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאָר (מ"ה, טו).

וְנוֹתֵנִין לוֹ מְזוֹן שְׁלִשִׁים יוֹם וְכִסוּת שָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשִׁים, לוֹ לְכַדּוֹ, אָבֵל לֹא לְאֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו, אִף עַל פִּי שֶׁהוּא תִּיב בְּמִזְוֹנוֹתֵיהֶן וּבְכִסוּתָן. וְאִין נוֹתֵנִין לוֹ אֶלָּא כְּסוּת הָרְאוּיָה לוֹ. **ז** הִי עֲלֵיו כְּלֵי מָשִׁי וּבְגָדִים מְזֻהָבִין - מְעִבִירִין אוֹתָן מְעִלִין, וְנוֹתֵנִין לוֹ כְּסוּת הָרְאוּיָה לְאִישׁ כְּמוֹתוֹ, לְחַל, אָבֵל לֹא לְשִׁבְתוֹת וְיָמִים טוֹבִים.

יז וְאִם הָיָה אֶמֶן - נוֹתֵנִין לוֹ שְׁנֵי כְּלֵי אֶמְנוֹת מִכָּל מִין וּמִין. כִּיצַד? אִם הָיָה חָרֵשׁ - נוֹתֵנִין לוֹ שְׁנֵי מַעְצָדִין וְשִׁתֵּי מַגְרוֹת. הִי לוֹ כְּלֵים מְרַבִּין מִמִּין אֶחָד וּמוֹעֲטִין מִמִּין שְׁנֵי - אִין מוֹכְרִין מִן הַמְּרַבִּין וְלוֹקְחִין לוֹ מִן הַמוֹעֲטִין, אֶלָּא נוֹתֵנִין לוֹ שְׁנֵי כְּלֵים מִן הַמְּרַבִּין וְכָל שִׁישׁ לוֹ מִן הַמוֹעֲטִין.

יח הָיָה חֹמֶר אוֹ אֶכָר - אִין נוֹתֵנִין לוֹ בְּהִמָּתוֹ, אִף עַל פִּי שֶׁאִין לוֹ מְזוֹנוֹת אֶלָּא מִמְּנָה. הָיָה סֶפֶן - אִין נוֹתֵנִין לוֹ סִפְיָתוֹ, אֶלָּא יִמְכַר הַכֹּל.

א שְׂדֵה שִׁירְשָׁה אָדָם מְמוֹרִישִׁיו - הִיא הַנִּקְרָאת 'שְׂדֵה אֲחֻזָּה'. וְשְׂדֵה שְׁלֶקְתָּה אוֹ זָכָה בַּהּ - הִיא הַנִּקְרָאת 'שְׂדֵה מִקְנָה'. וְהַמְּקַדֵּשׁ שְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ - מוֹדִינִין אוֹתָהּ, וְעֶרְפָּה הִיא הָעֶרֶף הַקָּצוּב בַּתּוֹרָה.

ב וְכִמָּה הוּא? כָּל מְקוֹם שֶׁרְאוּי לְזָרֵעַ בּוֹ חֹמֶר שְׁעוּרִים, יִזְרְעֵנוּ בְּיָד וְלֹא יִקְרַב זְרִיעָתוֹ וְלֹא יִחַק אוֹתָהּ - עֶרְפוֹ חֲמִשִּׁים שָׁקָל לְכָל שְׁנֵי יוֹבֵל, וְאִין שְׁנַת יוֹבֵל מִן הַמִּנְיָן. וְאֶחָד הַמְּקַדֵּשׁ שְׂדֵה טוֹבָה שֶׁאִין בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹתָהּ, אוֹ שְׂדֵה רָעָה שֶׁאִין כְּמוֹתָהּ לְרַע - כְּזֶה מְעִרִיכִין אוֹתָהּ.

ג כְּכָר בְּאֲרָנוּ בְּהַלְכוֹת שָׁקָלִים (ב-ב, נ) שֶׁהַשָּׁקָל' הָאֲמוּר בַּתּוֹרָה הוּא הַנִּקְרָא 'סֵלַע' בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים, וְהַגְּרָה' הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה הִיא הַמְּעָה' בְּדַבְּרֵי חֲכָמִים. וְהוֹסִיפוּ עַל הַשָּׁקָל וְעָשׂוּ אוֹתוֹ סֵלַע, וְהִסְלַע אַרְבָּעָה דִּינָרִין, וְהִדִּינָר שֵׁשׁ מְעִין, וְהַמְּעָה שְׁנֵי פּוֹנְדִיּוֹנִין. נִמְצָא לְכָל שָׁנָה סֵלַע וּפּוֹנְדִיּוֹן; שֶׁאִף עַל פִּי שֶׁהִסְלַע שְׁמוֹנֶה וְאַרְבָּעִים פּוֹנְדִיּוֹן - כְּשִׁיתֵן הַפּוֹנְדִיּוֹנוֹת לְקַח סֵלַע מִן הַשְּׁלֹחֲנִי, נוֹתֵן תְּשַׁעָה וְאַרְבָּעִים.

ד הַחֹמֶר הוּא הַכּוֹר, וְהוּא שְׁנֵי לֶתְכִין, וְהַלֶּתֶף חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה סָאִין. נִמְצָא הַחֹמֶר שְׁלִשִׁים סָאָה, שֶׁהֵן עֶשֶׂר אֵיפוֹת, כָּל שֵׁשׁ סָאִין - אֵיפָה. וְכִכָּר בְּאֲרָנוּ בְּהַלְכוֹת שְׁבֵת (א, טו) שֶׁהַמְּקוֹם שִׁישׁ בְּשִׁבּוּרוֹ חֲמִשִּׁים אֶמָּה עַל חֲמִשִּׁים אֶמָּה - הוּא בֵּית סָאָה, וְהוּא מְזֻרַע סָאָה.

נִמְצָאתָ לְמַד, שֶׁהַמְּקוֹם שִׁישׁ בְּשִׁבּוּרוֹ חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלְף אֶמָּה, שֶׁהוּא אַרְבּוּעַ מְאֵתִים אַרְבַּע וְשִׁבְעִים אֲמוֹת עַל מְאֵתִים אַרְבַּע וְשִׁבְעִים אֲמוֹת בְּקֶרֶב - הוּא בֵּית כּוֹר, וְהוּא יָרֵעַ חֹמֶר שְׁעָרִים' (ויקרא כו, טו).

ה כִּיצַד דָּרֵף הַחֻשְׁבוֹן בְּעֶרְכֵי שְׁדוֹת? הָרִי שֶׁהִקְדִּישׁ שְׂדֵה

י' הקדיש שדהו בשנת היובל עצמה - אינה מקדשת. וכהן ולוי שהקדישו בשנת היובל עצמה - הרי זו מקדשת; **יא** כשם שגואלין לעולם, כך מקדישין לעולם. **יב** המקדיש את שדהו אחר היובל - אינה נפדית בגרעון כסף עד שיגמר שנה אחר היובל, לפי שאין מחשבין קדשים להקדש. לפיכך, אם רצה הפודה לתן תמשים שקל לכל זרע חמר - הרי זה פודה אפלו ביום שאחר היובל, ואינו גורע כלום.

יג כשמודדין - אין מודדין אלא מקומות הראויין לזריעה. היו שם סלעים גבוהים עשרה טפחים או נקעים מלאים מים עמקים עשרה טפחים - אין נמדדין עמה; פחות מפיאן - נמדדים עמה. **יד** היו בה מקומות נמוכות עשרה או יותר, ואין בהם מים - נמדדין בפני עצמן, ומחשבין להן מה שראוי להן.

טו היתה מלאה אילנות - אף על פי שלא פרוש, הרי הקדיש גם האילנות, שקל המקדיש, בעין זפה הוא מקדיש. ומחשבין את האילנות בשנייהם, והקרע - מודדין אותה, ויהיה ערפה סלע ופונדיון לכל שנה ולכל זרע חמר, כמו שבארנו (לעיל, ה).

טז המקדיש שדה שאינה ראויה לזריעה, והיא הנקראת 'טרשין' - פודין אותה בשניה. וכן המקדיש את האילנות בלבד - פודין אותן בשניהן. **יז** היו האילנות שלשה אילנות לתוף בית סאה, ולא פרוש שהאילנות בלבד הוא שהקדיש - הרי זה הקדיש את הקרע ואת האילנות שביניהן.

יח אכל אם היו האילנות נטועות כל שלשה אילנות ביתר מבית סאה או בפחות, או שהקדישן זה אחר זה - הרי זה לא הקדיש את הקרע ולא את האילנות שביניהן. **יט** הקדיש האילנות ואחר כך הקדיש את הקרע - פודה את האילנות בשניהן, ואת הקרע על פי מדה.

כ המקדיש שדה אחרת, והגיע היובל ולא נפדית, אלא הרי היא תחת יד ההקדש - הכהנים נוטלין את דמיה ותהיה אחרת להן, שאין הקדיש יוצא בלא פדיון, ואותן הדמים יפלו להקדש ביד הבית.

כא גאלה המקדיש קדם שיגיע היובל - הרי זו חוזרת לבעליה, והערף שנתן יפל לביד הבית, כמו שבארנו (לעיל, ט). וכן אם גאלה בנו של מקדיש - הרי זו חוזרת לאביו ביובל. אכל אם גאלה אותה בתו או שאר קרוביו או נכרי מיד ההקדש: אם חור המקדיש וגאלה מידן - חוזרת לו לעולם; ואם לא גאלה מידן, אלא הגיע היובל והיא תחת יד הבית או שאר קרובים או נכרי - הרי זו יוצאה להקדש, ואינה חוזרת לבעליה לעולם, אלא תהיה אחרת לכהנים, שנגמר: "והיה השדה בצאתו ביובל... לפה תהיה אחרתו" (ויקרא כו, א).

כב האשה שהקדישה שדה אחרתה, וגאלה בעלה מיד ההקדש, והגיע היובל והיא תחת יד הבעל - הרי הדבר ספק אם תחזור לאשה או תצא לכהנים. לפיכך, אם קדמה האשה והחזיקה בה אחר היובל - אין הכהנים יכולין להוציא מידה; ואם קדמו הכהנים והחזיקו - אינה יכולה להוציא מידם.

כג המקדיש שדהו, ופדה אותה כהן מיד ההקדש, והגיע היובל והיא תחת יד הכהן - לא יאמר: הואיל והרי היא יוצאה לכהנים, הרי היא תחת יד וזכותי בה; אלא יוצאה לכל אחיו הכהנים.

כד כשהצא השדה לכהנים ביובל - תנתן לכהנים שבמשמר שפגע בו היובל. ואם היה ראש השנה שליובל בשבת, שהרי משמר יוצא ומשמר נכנס - תנתן למשמר היוצא.

כה המקדיש את האילנות, והגיע היובל ולא פרו אותן - אינן יוצאין לכהנים, שנגמר: "והיה השדה בצאתו ביובל קדש" (שם כו, א), ואין לי אלא שדה. אכל המקדיש את הטרשין, והגיע היובל ולא פרו אותן הבעלים - הרי אלו יוצאין לכהנים, שנגמר: "והיה השדה", וזו - שדה נקראת.

כו כיצד דין מקדיש שדה מקנת? שמיין אותה בדמיה ורואין פמה היא שנה עד היובל, ופודה אותה כל מי שירצה, ואם פדה אותה המקדיש אינו מוסיף חמש, ופדיונה לביד הבית כשאר ערכין ודמין, וכשיגיע היובל - תחזור לבעלים הראשונים שמקרוה. בין שנפדית מיד הגזבר והרי היא יוצאה מיד אחר, בין שלא נפדית והרי היא יוצאה מיד ההקדש - הרי זו חוזרת למוכר, ואינה יוצאה לכהנים; שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו.

כז כל שדה ששמין אותה להקדש למכר אותה בדמיה - מקריזין עליה ששים יום רצופין, בבקר בשעת הוצאת פועלין, ובערב בשעת הכנסת פועלין, ומסימין מצריה, ואומרין 'כף היא גפה ויכרף היא שומה; כל הרוצה לקח - יבוא ויקח'.

כח הלוקח שדה מאביו או משאר המורישין אותו, והקדישה - בין שהקדישה אחר מות אביו או מורישיו, בין שהקדישה בחי אביו או שאר מורישיו ואחר כך מת אביו או מורישיו, הרי זו כשדה אחרת, שנגמר: "ואם את שדה

י' הקדיש שדהו בשנת היובל עצמה - אינה מקדשת. וכהן ולוי שהקדישו בשנת היובל עצמה - הרי זו מקדשת; **יא** כשם שגואלין לעולם, כך מקדישין לעולם.

יב המקדיש את שדהו אחר היובל - אינה נפדית בגרעון כסף עד שיגמר שנה אחר היובל, לפי שאין מחשבין קדשים להקדש. לפיכך, אם רצה הפודה לתן תמשים שקל לכל זרע חמר - הרי זה פודה אפלו ביום שאחר היובל, ואינו גורע כלום.

יג כשמודדין - אין מודדין אלא מקומות הראויין לזריעה. היו שם סלעים גבוהים עשרה טפחים או נקעים מלאים מים עמקים עשרה טפחים - אין נמדדין עמה; פחות מפיאן - נמדדים עמה. **יד** היו בה מקומות נמוכות עשרה או יותר, ואין בהם מים - נמדדין בפני עצמן, ומחשבין להן מה שראוי להן.

טו היתה מלאה אילנות - אף על פי שלא פרוש, הרי הקדיש גם האילנות, שקל המקדיש, בעין זפה הוא מקדיש. ומחשבין את האילנות בשנייהם, והקרע - מודדין אותה, ויהיה ערפה סלע ופונדיון לכל שנה ולכל זרע חמר, כמו שבארנו (לעיל, ה).

טז המקדיש שדה שאינה ראויה לזריעה, והיא הנקראת 'טרשין' - פודין אותה בשניה. וכן המקדיש את האילנות בלבד - פודין אותן בשניהן. **יז** היו האילנות שלשה אילנות לתוף בית סאה, ולא פרוש שהאילנות בלבד הוא שהקדיש - הרי זה הקדיש את הקרע ואת האילנות שביניהן.

יח אכל אם היו האילנות נטועות כל שלשה אילנות ביתר מבית סאה או בפחות, או שהקדישן זה אחר זה - הרי זה לא הקדיש את הקרע ולא את האילנות שביניהן. **יט** הקדיש האילנות ואחר כך הקדיש את הקרע - פודה את האילנות בשניהן, ואת הקרע על פי מדה.

כ המקדיש שדה אחרת, והגיע היובל ולא נפדית, אלא הרי היא תחת יד ההקדש - הכהנים נוטלין את דמיה ותהיה אחרת להן, שאין הקדיש יוצא בלא פדיון, ואותן הדמים יפלו להקדש ביד הבית.

כא גאלה המקדיש קדם שיגיע היובל - הרי זו חוזרת לבעליה, והערף שנתן יפל לביד הבית, כמו שבארנו (לעיל, ט). וכן אם גאלה בנו של מקדיש - הרי זו חוזרת לאביו ביובל. אכל אם גאלה אותה בתו או שאר קרוביו או נכרי מיד ההקדש: אם חור המקדיש וגאלה מידן - חוזרת לו לעולם; ואם לא גאלה מידן, אלא הגיע היובל והיא תחת יד הבית או שאר קרובים או נכרי - הרי זו יוצאה להקדש, ואינה חוזרת לבעליה לעולם, אלא תהיה אחרת לכהנים, שנגמר: "והיה השדה בצאתו ביובל... לפה תהיה אחרתו" (ויקרא כו, א).

כב האשה שהקדישה שדה אחרתה, וגאלה בעלה מיד ההקדש, והגיע היובל והיא תחת יד הבעל - הרי הדבר ספק אם תחזור לאשה או תצא לכהנים. לפיכך, אם קדמה האשה והחזיקה בה אחר היובל - אין הכהנים יכולין להוציא מידה; ואם קדמו הכהנים והחזיקו - אינה יכולה להוציא מידם.

כג המקדיש שדהו, ופדה אותה כהן מיד ההקדש, והגיע היובל והיא תחת יד הכהן - לא יאמר: הואיל והרי היא יוצאה לכהנים, הרי היא תחת יד וזכותי בה; אלא יוצאה לכל אחיו הכהנים.

כד כשהצא השדה לכהנים ביובל - תנתן לכהנים שבמשמר שפגע בו היובל. ואם היה ראש השנה שליובל בשבת, שהרי משמר יוצא ומשמר נכנס - תנתן למשמר היוצא.

כה המקדיש את האילנות, והגיע היובל ולא פרו אותן - אינן יוצאין לכהנים, שנגמר: "והיה השדה בצאתו ביובל קדש" (שם כו, א), ואין לי אלא שדה. אכל המקדיש את הטרשין, והגיע היובל ולא פרו אותן הבעלים - הרי אלו יוצאין לכהנים, שנגמר: "והיה השדה", וזו - שדה נקראת.

מקנתו אשר לא משדה אצתו" (שם כו,כב) - שדה שאינה ראוייה להיות שדה אצתה, יצאת זו שראוייה לו לְרָשָׁה.

פדיון ע"י הבעלים; הקדשת הראוי למזבח

פרק חמישי

◀

א המקדיש שדה אצתו - מצוה עליו לפדותה הוא, שהאדון קודם. ואם לא רצה - אין כופין אותו. במה דברים אמורים? בזמן שמצות יובל נוהגת, שאם גיע יובל ולא יגאלנה - תצא לכהנים, כמו שבארנו (מעיל ד, טו-ס). אבל בזמן שבטלו היובלות, שהרי אינה יוצאה לכהנים, אלא סופה להפדות לעולם - כופין את האדון לפתח בה תחלה, והיא נפדית בשויה כשאר ההקדשות: אם נמצא מי שמוסיף עליו, וגואל אותה - יגאל; ואם לאו - אומרין לו 'הגיע עתך', ויתן מה שאמר. ואינו פותח בפחות מארבע פרוטות, כדי שיהיה החמש שמוסיף פרוטה.

ב רצה האדון למכר שדות אצרות משדותיו או ללוות כדי לפדות שדה זו שהקדיש - הרשות בידו, בין בזמן שהיובל נוהג בין בזמן שאין היובל נוהג, והוא קודם לכל אדם. וכן אם רצה לגאל חציה - גואל, מה שאין כאן במוכר להדיוט. וזה חמר בהדיוט מבהקדש.

ג המקדיש את ביתו או את בהמה טמאה שלו או שאר מטלטלין - הרי אלו נצרכין בשויהן, בין טוב ובין רע. ואם פדה אותן המקדיש או אשתו או יורשו - מוסיף חמש. וכופין את הבעלים לפתח ראשון, והדמים לבדק הבית.

ד המקדיש שדה אצתו - חזר ובעליו ביוכל. והוא ביד הגואל - חזר ובעליו ביוכל. והוא ביד הגואל - חזר ובעליו ביוכל. והוא ביד הגואל - חזר ובעליו ביוכל.

ה המקדיש בהמה טהורה תמימה לבדק הבית - אף על פי שעבר על עשה, מה שעשה עשוי, וחלה קדשה עליה, ונפדית כשהיא תמימה, ומעריך אותה הפהן בדמיה, והדמים יפלו לבדק הבית, ואין הפודה אותה פודה אלא על מנת להקריבה למזבח למה שהיא ראוייה; שכל דבר הראוי למזבח - אינו יוצא מידי המזבח לעולם.

ו ומנין שאסור להקדיש תמימין לבדק הבית? שנאמר: "ושור ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אתו" (ויקרא כב,כב). מפי השמועה למדו: "נדבה" - לבדק הבית; וכן הדברים מראין, שאינה אלא קדשת דמים, שאין מקריבין בעל מום למזבח. ונאמר: "אתו" - אותו אשה עושה נדבה לבדק הבית, ואין אותה עושה תמימים נדבה לבדק הבית; ולא הכא מקלל עשה - הרי הוא כעשה.

ז המקדיש את בהמתו סתם, או שהקדיש את נכסיו סתם - רואין כל בהמה תמימה הראוייה להקריב על גבי

המזבח: הזכרים ימכרו לצריכי עולות ויקריבו אותן עולות, והנקבות ימכרו לצריכי שלמים ויקריבו אותן שלמים, והדמים יפלו לבדק הבית, שסתם הקדשות לבדק הבית. ועל זה נאמר: "ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן ליי, כל אשר יתן ממנו ליי יהיה קדש" (שם כו,ט).

ו ימפני מה יקריבו דמי אלו עצמן, ודמי הבהמה התמימה יפלו לבדק הבית? לפי שהבהמה הקרושה למזבח - אם נפל בה מום, יש לה פדיון, כמו שיתבאר (מחל, יד, טו) - והסלת והזיין והשמן והעופות שנפסלו - אין להן פדיון. שנאמר: "והעמיד את הבהמה לפני הפהן, והעריך הפהן אותה" (ויקרא כו,יא-יב) - כל שישנו בכלל העמדה והערכה, יש לו פדיון; ושאינו בכלל העמדה והערכה, אין לו פדיון.

ז הקדיש נכסיו סתם, והיתה בהן הקטרות שנותנין לאמנין בשכרן עד שיחזרו ויקחו אותה, כמו שבארנו בשקלים (א, ט) - הרי זו תנתן לאמנין בשכרן, כמו שעושין במותר הקטרות. וכן עושין אם יש שם בנכסיו אחד מספגי הקטרות.

א המקדיש בהמה תמימה למזבח, ונפל בה מום ונפסלה - הרי זו נערכת ונפדית, ועל זה נאמר: "ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן ליי והעמיד את הבהמה לפני הפהן" (ויקרא כו,יא), וביא בדמיה קרבן אחר כמוותה.

ב כל המקדיש בהמה בחיים, בין טמאה בין טהורה, בין קדשי בדק הבית בין קדשי מזבח שנפל בהן מום או תמימה הראוייה לקרב כמו שיתבאר (מחל, יד, טו) - הרי זו צריכה העמדה בדיון, שנאמר: "והעמיד את הבהמה" (ויקרא כו,יא). לפיכך, אם מתה הבהמה קדם שתעריך ותפדה - אין פודין אותה אחר שמתה, אלא תקבר. אבל אם הקדיש שחוטה או נבלה לבדק הבית - הרי זו תפדה, כשאר מטלטלין.

ג שחט בה שנים או רב שנים, ועדין היא מפרקסת - הרי היא פתיה לכל דבריה, ונערכת, והרי היא בכלל "והעמיד" [...] והעריך" (שם כו,יא-יב), עד שתמות.

ד המקדיש בהמה תמימה לדמיה - הרי זו נתקדש

במה ישנה אותו אבר אלו הנה נמפר, וביא בדמיו קרבן.
יח במה דברים אמורים? בקדשי מזבח. אבל בקדשי
 בדיק הבית - האומר 'דמי ראש תמור זה' או 'קבדו'
 'הקדש', או 'דמי ראש עבד זה' או 'קבדו' 'הקדש' -
 הואיל והוא אבר שהנשמה תלויה בו, הרי זה חייב בדמי
 פלו; שכל הקדש בדיק הבית - קדשת דמים הוא.

יט האומר 'ערכי עלי למזבח' - מביא בערכו קרבן. ואם
 אין ידו משגת לערוף שלם - הרי הדבר ספק אם נדון
 בהשג יד, הואיל והוציאו בלשון ערוף, או אינו נדון
 בהשג יד, הואיל ולמזבח נדר. וכן המקדש שדה אחרתו
 למזבח - הרי זו נפדית, והדמים יביאו בהם עולות
 למזבח, ויש בדבר ספק אם פודין אותה בערוף הקצוב בה
 או פודין אותה בשוניה, הואיל ולמזבח הקדש. ודין
 בכל אלו וכיוצא בהן להחמיר.

גופה. כיצד? האומר 'דמי בהמה זו הקדש למזבח' - היא
 עצמה תקרב. הקדש אחר מאכריה לדמיו ואמר 'דמי
 רגלה שלפרה זו הקדש למזבח' - הרי זו ספק אם פשטה
 קדשה בכלה או לא פשטה; ולפיכך תקרב, ולא תפדה.
טו וכיצד עושין? מוכרין אותה כלה למי שיקריב אותה,
 ודמיה חלין חוץ מדמי אותו אבר. ואם הנה אבר
 שהנשמה תלויה בו - פשטה קדשה בכלה.

טז היתה בהמה בעלת מום שאינה ראויה לקרב והקדש
 אבר מאכריה לדמיו, בין שהנשמה תלויה בו ובין שאין
 הנשמה תלויה בו - לא נתקדש אלא דמי אותו אבר בלבד.
 כיצד? כגון שאמר 'דמי רגל פרה זו' או 'דמי לבה' 'הקדש
 למזבח' - הוא והקדש שתפין בה. **יז** וכן האומר 'ראש
 עבד זה' או 'לב תמור זה' 'הקדש למזבח', או שאמר
 'ראשי הקדש למזבח' - אינו חייב אלא בדמי ראשו. ורואין

פרק ששי

הקדש וחרם

"כל חרם בישראל לך יהיה" (במדבר יח, ד).

ו כהן שהיתה לו שדה חרם שזכה בה אחר היוכל,
 והחרימה - הרי זו מתרמת, ויוצאה לאחיו הכהנים,
 שנאמר: "לכהן תהיה אחרתו" (ויקרא כו, כג) - מלמד ששדה
 חרמו לו כשדה אחרת לישראל, שאם החרימה תהיה
 מתרמת.

ז מכר הכהן שדה חרמו והקדישה לוקח - אפלו היה
 הלוקח הבצלים הראשונים שהחרימוהו, הרי זו כשדה
 מקנה, וחוזרת לכהן שמכרה ביוכל.

אבל קרקע או מטלטלין שלכהנים ולויים - אינן מתרימין
 אותן, שהרי הוא אומר בשדיהן: "כי אחרת עולם הוא
 להם" (שם כח, ח), ומטלטלין הקשו לקרקעות בתרמין*,
 שנאמר: "מכל אשר לו [...] ומשדה אחרתו" (שם כו, ח).

ח המקדש קדשי מזבח לבדיק הבית - הרי ההקדש חל
 עליהן, ותערוף בהמה ותפדה, ויפלו דמיה לבדיק הבית,
 והבהמה תקרב למה שהיתה בתחלה. אבל המקדש
 קדשי בדיק הבית למזבח, ואמר 'הרי זו עולה' או
 'שלמים' או החרימה לכהנים - לא עשה פלוס, ואין
 הקדש מזבח ולא חרם חל על קדשי בדיק הבית, שאין
 אדם מקדש דבר שאינו שלו.

ט האומר 'שור זה הקדש לאחר שלשים יום', ושחטו
 בתוך שלשים יום - הרי זה מתר בהנחה; הקדשו למזבח
 - הרי זה הקדש למזבח. אבל אם אמר 'הרי זה הקדש
 מעכשו לאחר שלשים יום', ושחטו בתוך שלשים יום -
 הרי זה אסור בהנחה; ואם הקדשו בתוך השלשים
 למזבח - אינו מקדש.

א אחר האומר 'הרי זה הקדש לבדיק הבית' או 'חרם
 לבדיק הבית' או 'חרם לשמים'. וכן בכל נכסיו, אם אמר
 כל נכסיו הקדש או חרם לבדיק הבית או חרם לשמים -
 הרי אלו יפלו לבדיק הבית. אבל אם אמר 'חרם סתם -
 הרי אלו לכהנים; שסתם חרמים לכהנים, שנאמר: "כל
 חרם בישראל לך יהיה" (במדבר יח, ד).

ב מתרים אדם מצאנו ומבקריו ומעבדיו ומשפחותיו
 הנבענים ומשדה אחרתו, אבל לא יחרים כל בהמתו ולא
 כל עבדיו ולא כל שדותיו ולא כל מין שיש לו משאר
 המטלטלין, שנאמר: "מכל אשר לו מאדם ובהמה" (ויקרא
 כו, ח). ואם יחרים את הכל - אפלו יחרים כל נכסיו, הרי
 אלו מתרימין, בין שהחרים לכהנים בין שהחרים לבדיק
 הבית.

ג וכל מי שהחרים או הקדיש כל נכסיו - לוקחין כל מה
 שיש לו, ואפלו תפלין שבראשו, ואין צריך לומר כלי
 אמנותו ובגדיו, הכל הקדש או חרם.

ד מה בין חרמי כהנים לחרמי שמים? שחרמי שמים -
 הקדש, ונפדיו בשוניהן, ויפלו הדמים לבדיק הבית, ויצאו
 הנכסים לחלין; וחרמי כהנים - אין להן פדיון לעולם,
 אלא נתנין לכהנים כתרומה. ועל חרם כהנים הוא אומר:
 "לא ימכר ולא יגאל" (שם) - לא ימכר לאחר, ולא יגאל
 לבצלים. ה ואחר המתרים קרקע או מטלטלין - הרי
 אלו נתנין לכהן שבאותו משמר בשעה שהחרים.

ח רמי כהנים - כל זמן שהן בבית הבצלים, הרי הן הקדש
 לכל דבריהן, שנאמר: "כל חרם קדש קדשים הוא ליי"
 (שם); נתנין לכהן - הרי הם כחלין לכל דבריהן, שנאמר:

ז בתרמין. מ: פתרמין.

פקדון בנד אחר, וכפר בו זה שהוא אצלו - אין הבצלים יכולין להקדישו. אבל אם לא כפר בו - הרי הוא ברשות בעליו בכל מקום שהוא.

כג במה דברים אמורים? במשולטלין. אבל קרקע שגולה אחר וכפר בה - אם יכול להוציאה בדינין, הרי זה יכול להקדישה, ואף על פי שעדין לא הוציאה; שהקרקע עצמה הרי היא ברשות בעליה.

כד הגוזל את חברו ולא נתיאשו הבעלים - שניהן אין יכולין להקדישו: זה לפי שאינו שלו, וזה לפי שאינו ברשותו. וכן כל פיוצא בזה.

כה מי שהיה מוכר דלועין או ביצים וכיוצא בהן, וכא לוקח ונטל אחת והלך לו: אם הרי דמי כל אחת ואחת מהן קצובין - הרי זה כמי שפסק, ואין המוכר יכול להקדיש דלעת זו, שהרי אינה ברשותו; ואם אין הדמים קצובין, והקדישה - הרי זה מקדשת, שעדין ברשותו היא, שזה שלקחה לא לקחה דרך גזלה. וכן כל פיוצא בזה.

כו אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. כיצד? מה שמעלה מצודתי מן הים - קדש, מה שתוציא שדה זו מן הפרות - תרם - לא אמר כלום. **כז** האומר לחברו 'שדה זו שמכרתי לך - לכשאקנה ממך, מקדשת', ולקחה ממנו - אינה מקדשת, לפי ששקדישה לא באת לרשותו.

כח וכן המקדיש מעשה ידי אשתו - הרי זה עושה ואוכלת, והמותר חלין. אמר לה 'קדשו ידך לעושיהו' - הואיל והן משעבדין לו, הרי כל מעשה ידיה קדש. הא למה זה דומה? לאומר 'אילן זה קדש', שכל פרות שעושה להבא - קדש. וכן כל פיוצא בזה.

כט האומר לחברו 'שדה זו שאני מוכר לך, לכשאקנה ממך תתקדש' - הרי זה מקדשת כשקנה, שהרי עתה בידו להקדישה; 'שדה זו שמשפנתי לך, לכשאפדנה תהי קדש' - כשיפדה אותה תקדש, שהרי בידו לפדותה; ואפלו הייתה ממשפנת לזמן קצוב, שהרי בידו לפדותה אחר הזמן. ל המשפיר בית לחברו ונתור והקדישו - הרי זה קדש, ופקעה השכירות, ואם דר בו השוכר, מעל.

לא יראא לי, שאף על פי שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם - אם אמר 'הרי עלי להקדישו', הרי זה תב להקדישו כשיבוא לעולם, משום נדר, ואם לא הקדיש, הרי זה עובר משום "לא תאחר" (דברים מג, ו) "לא יחל" (במדבר ל, א), ומשום "ככל היצא מפיו יעשה" (שם), כשאמר הנדרים.

לב כיצד? האומר 'הרי עלי להקדיש כל ששמעלה מצודתי מן הים', 'הרי עלי לתן לעניים פרות שתוציא שדה זו', 'הרי עלי להחרימם' או 'לתן לשבויים', כל שאשתפר בשנה זו, וכל פיוצא באמרים אלו - הרי זה

המקדיש עולה לבדק הבית - אין בה אלא עובב גזברין בלבד; ומדברי סופרים שלא תשחט עד שתפדה. לפיכך, אם עבר ושחטה - הרי זה כשרה.

יא מתרים אדם בין קדשי קדשים בין קדשים קלים, בין חרמי כהנים בין חרמי בדם הבית. ואם היו קדשים שהוא תיב באחריותו - נותן את דמיהן בין לפהנים בין לבדק הבית, ויקרבו אותן הקדשים אחר שיפדו למה שהן. **יב** היו נדבה והחרימן, כיצד פודין אותן? אמרים 'כמה אדם רוצה לתן בכהמה זו להעלותה עולה שאינו תיב בה?', וכל הנותן אותו שעור - יקריב בהמה זו נדבה כמו שהיתה.

יג ישאל שהחרימם את בכור בהמה לשמים, בין שהיה תמים בין שהיה בעל מום - הרי זה מחרם, ואינו צריך לומר אם החרימו הכהן לשמים אחר שבא לידו. **יד** וכיצד פודין אותו? אמרין 'כמה אדם רוצה לתן בבכור זה כדי שיהיה לו, ותהיה רשות בידו לתנו לכל כהן שיירצה, לקרבו או לרעו?': כל הנותן אותו שעור - יקח הבכור, ויתננו לכל כהן שיירצה, ויפלו הדמים לבדק הבית.

טו המתרים את המעשר - הרי זה כמתרים שלמי נדבה, לפי שאינו תיב באחריותו. **טז** המקדיש שקלו לבדק הבית - הרי זה קדש. הקדיש בכורים לבדק הבית - אינן קדש. אבל אם הקדישן הכהן אחר שבאו לידו - הרי אלו קדש.

יז המתרים חצי עבדו ושפחתו - הוא והכהנים שתפין בו. אבל אם הקדיש או החרימם לשמים חצי עבדו - פלו קדש, כמו שבארנו (על הית). וכל המקדיש עבדו ושפחתו הכנענים או המקדיש כל נכסיו והיו בהן עבדים - הרי גופן קדש; לפיכך אסור להנות בהם עד שיפדו, **יח** ואין הגזברין ושאינן לקח דמיהן מאחרים ולהוציא אותן לחרות, אלא מוכרין אותן לאחרים, ואחרים מוציאין אותן לחרות אם רצו.

יט המקדיש ידי עבדו - כל היתר על פונסותו, קדש. וכיצד הוא מתפנס עבד זה? לונה ואוכל, ועושה ופורע; והוא שיעשה פחות פחות משנה פרוטה ויפרע. שאם עשה בפרוטה - ראשון ראשון קנה הקדש.

כ המקדיש את עצמו - לא הקדיש אלא דמיו, והרי הוא תיב בדמי עצמו; ומתרו לו לעשות ולאכל, שהרי לא נתקדש גופו כעבד.

כא אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. כיצד? כגון שהחרימם בנו ובתו ועבדו ושפחתו העבדים או שדה מקנתו - הרי אלו אינן מתרמין, שאין אדם מקדיש דבר שאין גופו שלו.

כב אין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו. כיצד? היה לו

לד הקדש טעות - אינו הקדש. כיצד? האומר 'שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש', ויצא לבן - אינו הקדש; 'דינר זהב שיעלה בידי ראשון הרי הוא הקדש', ויעלה שלכסף - אינו הקדש. 'חבית שליון שיעלה בידי ראשונה - הקדש', ועלת שלשמן - בין שהיון יקר מן השמן באותו מקום בין שהשמן יקר מן היון, אינה הקדש. התפסי ביה אחרת ואמר 'זו כזו' - הרי השנייה הקדש. וכן כל פיוצא בזה.

תיב לעשות בהן מה שאמר פשיבואו לידו. וזה וכיוצא בו בכלל נדרים הוא, לא בכלל הקדשות. לג ראייה לדבר זה, מה שאמר יעקב אבינו: "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" (בראשית כח, כב), ונאמר: "אשר נדרת לי שם נדר" (שם לא, א). והרי האומר 'לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר' - תיב לנהוג בנזירות; ואף על פי שעדין לא נדר בנזיר - הואיל ואמר שידר בנזיר, תיב להנזר; וזה פיוצא בו. וכזה ראוי לדון.

פרק שביעי

פדיון הקדשות

ז קדשי בדיק הבית אין עושין תמורה, שלא דנה תורה בתמורה אלא בקדשי מזבח. כיצד? היו לפניו בהמת חלין ובהמת קדשי בדיק הבית, ואמר 'זו חלופת זו' או 'זו תמורת זו' - לא אמר כלום. אבל אם אמר 'הרי זו תחת זו' או 'הרי זו מחללת על זו' - דבריו קנימין, ויצאת הבהמה הראשונה לחלין, ונתפסה השנייה.

ח אחד קדשי בדיק הבית ואחד קדשי מזבח שנפל בהן מום - אין פודין אותן לכתחלה אלא בשווייהם; ואם עבר ויחללן על פחות משווייהן - אפלו הקדש שנה מאה דינר שחללו על שנה פרוטה, הרי זה פרוי, ויצא לחלין, ומתיר להנות בו. ומדברי סופרים שהוא צריך תקירת דמים, ותיב להשלים את דמיו.

ט כיצד? היתה לו בהמת קדשי מזבח שנפל בה מום והרי היא שנה עשרה, ובהמת חלין ששנה חמשה, ואמר 'הרי זו מחללת על זו' - הרי זו נפדית ויצאת לחלין, אבל צריך להשלים התמשה.

י וכן אם היתה הבהמה הראשונה קדשי בדיק הבית - הרי זו יצאת לחלין להגזו ולהעבד, ותכנס השנייה תחתיה דין תורה; אבל מדברייהם צריך תקירת דמים אם היתה זו שחלל עליה שנה או ישלים דמיה.

יא שמו אותה שלשה ואמרו שזו בדמיה - אפלו באו אחר פן מאה ואמרו שלהקדש היתה יפה, אינו חוזר; הואיל ותקירת הדמים מדברייהם, לא התמירו בה. אבל אם שמו אותה שנים, ובאו שלשה ואמרו שהונה ההקדש בכל שהוא - חוזר.

יב אין פודין את ההקדש אכסרה אלא בתקירת דמים, כמו שבארנו (מעיל, ח-ט), ואם פדה - יד ההקדש על העליונה. כיצד? פרה זו תחת פרה זו שלהקדש, טלית זו תחת טלית זו שלהקדש - הקדשו פרוי, ויד ההקדש על העליונה: אם היתה השנייה יפה מן הראשונה ביותר - לוקחין אותה הגזברין ושוותקין; ואם אינה יפה - משלים את הדמים כמו שבארנו (טו), ומוסיף חמש.

א ההקדשות - אין פודין אותן לא בקרקעות, ולא בעבדים, שהרי הקשו לקרקעות, ולא בשטרות, שאין גופן ממון, שנאמר: "ונתן את הכסף" (בשילוב: ויקרא כו, כג; כו, יח) - אחד הכסף ואחד המטלטלין ששוון כסף, ואפלו סבין.

ב כל הפודה קדשיו - מוסיף חמש. ואחד המקדיש עצמו או אשתו או הירושו - מוסיפים חמש, כמו שבארנו (מעיל ד, ח). ואף החמש לא יהיה אלא מן המטלטלין. והחמש שמוסיף הרי הוא פהקדש עצמו, ודין אחד להן.

ג הפודה קדשיו - אין החמש מעכב, אלא מאחר שנתן את הקרן יצא הקדש לחלין, ומתיר להנות בו. ומדברי סופרים שאסור לו להנות עד שיתן החמש, שמה פשע ולא יתן. אבל בשבת - מפני ענג שבת התירו לו לאכל ואף על פי שעדין לא נמן החמש והרי הגזברין תובעין אותו.

ד קדשי מזבח שנפל בהן מום ונפדו - אם פדה המקדיש עצמו, מוסיף חמש כשאר ההקדשות. והמקדיש שפדה לעצמו הוא שמוסיף חמש, לא המתכפר בה שפדאה. והקדש ראשון הוא שתיב בהוספת חמש, אבל הקדש שני אינו מוסיף עליו חמש, שנאמר: "ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערקף עליו" (שם כו, טו) - "המקדיש", לא המתפסי.

ה לפיכך, אם חלל בהמה על בהמה שנייה, בין בקדשי בדיק הבית בין בקדשי מזבח שנפל בהן מום, או שהמיר בקדשי מזבח* - כשהוא פודה את השנייה שחלל עליה או את התמורה לעצמו, אינו מוסיף חמש.

ו המפריש אשם להתכפר בו ונפל בו מום, והוסיף עליו חמש וחללו על בהמה אחרת ונתכפר באשם אחר, ונתקה הבהמה שחלל עליה לרעה, כמו שיתבאר במקומו (פסולי המוקדשין ד, טו) - הרי היא ספק אם מוסיף עליה חמש, והאיל והיא קרבן עולה והרי היא גוף אחר וקדשה אחרת, או אינו מוסיף עליה חמש, מפני שהיא באה מכת הקדש הראשון שכבר הוסיף עליו חמש.

(ז) בקדשי מזבח. במי נוסף: שנפל מום בהן. וקי' העיר שנראה שגרסה זו היא טעות סופר.

משעבדים, ואחר כך מקריזין עליה ששים יום בבקר ובערב, כמו שבארנו (מעיל ד, ה), ואומרין 'כמה אדם רוצה לתן בשדה זו על מנת לתן לאשה כתבתה' ו'לבעל חוב את חובו?'

ואחר שפודין אותה, ולוקח אותה הלוקח אפלו בדינר, כדי שלא יאמרו: הקדש יוצא בלא פדיון - חוזר הפודה ומגבה לאשה כתבתה או לבעל חוב את חובו; ואפלו היה החוב מאה והשדה שנה תשעים - על מנת כך פודה אותה הרוצה לפדותה.

אבל אם היה החוב שנים בדמי השדה, כגון שהיתה שנה מאה ויש עליו חוב וכתבת אשה מאתים - אין פודין אותה על מנת לתן החוב או הכתבה, אלא פודין אותה סתם; שאם התנו לתן - אינה נפדית כלל.

ז' המקדיש כל נכסיו, ואחר כך גרש את אשתו ונכת כתבתה מן הפודה מיד ההקדש - אינה גובה עד שידיינה הנאה, שמא קנוניא עשו על ההקדש, ואין אומרין: אלו רצה, היה אומר 'בטעות הקדשתי', וישאל על הקדשו לתקם, והיה חוזר לו. ח' וכן אינו נאמן לומר אחר שהקדיש 'מנה לפלוני חוב עלי', או 'כלי זה שלפלוני הוא', שמא יעשו קנוניא על ההקדש. ואפלו היה שטר ביד בעל חוב - אינו גובה על פי זה, אלא כדרך שגובין כל בעלי חובות, כמו שבארנו (מעיל ט).

י' במה דברים אמורים? בכריא. אבל החולה שהקדיש כל נכסיו, ואמר בשעה שהקדיש 'מנה לפלוני ביד' - נאמן; שאין אדם עושה ערמה על ההקדש בשעת מיתתו וחוטא לאחרים, שהרי הוא הולך למות. לפיכך, אם אמר 'תנו אותה לו' - נוטל בלא שבועה; ואם לא אמר 'תנו' - אין נותנין לו; אלא אם כן היה בידו שטר מקיים - הרי זה נוטל מן ההקדש, מפני הצנא. ואם אחר שהקדיש אמר 'תנו' - אין שומעין לו, אלא הרי הוא כשאר בעלי חובות: אם נתקיים שטרו - נשבע, וגובה מן הפודה, לא מן ההקדש.

כ' מי שיצא עליו קול שהפקיר את נכסיו או הקדישן או התרימן - אין חוששין לו, עד שתהיה שם ראיה ברורה.

אבל אם אמר 'טלית זו בעשר סלעים תחת טלית שלהקדש', ו'פרה זו בעשר סלעים תחת פרה שלהקדש' - אפלו היתה פרה שלהקדש שנה חמשה ושלש עשרה, הרי זה מוסיף חמש ונותן שני סלעים ומתצה, שהרי בדמים קצובים פדה; ושניה אינה טעונה חמש, כמו שבארנו (מעיל ז).

יב' הפודה מיד ההקדש, משך במנה ולא הספיק לתן הדמים עד שעמד במאתים - נותן מאתים, שנאמר: "ונתן את הכסף וקם לו" (בשילוב: ויקרא כו, כג; כז, יח-יט) - בנתינת הכסף הוא שלו.

יג' משכו במאתים, ולא הספיק לתן הדמים עד שעמד במנה - נותן מאתים; לא יהיה כח הדיוט חמור מכת ההקדש, והרי קנה במשיכה ונתחייב בדמים.

יד' פדה במאתים, ונתן הדמים, ולא הספיק למשכו עד שעמד במנה - כבר קנה בנתינת הכסף, ומושך את שלו, וזכה ההקדש במאתים.

טו' פדהו במנה, ונתן הדמים, ולא הספיק למשכו עד שעמד במאתים - מה שפדה פדוי, ואינו נותן אלא המנה שכבר נתן, ואין אומרין כאן 'לא יהיה כח הדיוט חמור מכת ההקדש', שאפלו ההדיוט אינו יכול לחזור בו עד שיקבל 'מי שפרע', כמו שיתבאר במקומו (מכירה ז, א), ואין ההקדש ראוי לקבל 'מי שפרע'.

טז' המקדיש כל נכסיו, והיתה עליו כתבת אשה או שטרי בעלי חובות - אין האשה יכולה לגבות כתבתה מן ההקדש, ולא בעל חוב את חובו, שההקדש מפקיע השעבוד שקדם.

יז' אבל כשימכר ההקדש הקרקע שלו ותצא השדה לחלין - יש לבעל חוב ולאשה לגבות מן הפודה, שהרי שעבודתה עומד על קרקע זו. טו' הא למה זה דומה? לשני לקוחות, שכתבה לראשון 'דין ודברים אין לי עמך' ומכר לשני - שהיא טורפת מן השני.

יח' וכיצד פודין קרקע זה האיש? משביעין את האשה או בעלי חובות תחלה, כדרך כל הבא לפרע מנכסים

פרק שמיני

שומה ותבאים לפדות; בזמן הזה; הדרכות

אותם בשלשה; וכשמעריכין בהמה וכיוצא בה משאר מטלטלין - שמין אותה בשלשה.

אבל כשמעריכין את הקרקעות, או אם הוקפו לגבות ערכי אדם מן הקרקע שלו - אין מעריכין אותן אלא בעשרה, ואחד מהן כהן, שהרי "כהן" כתוב בפירוש

(ויקרא כו, לאורך הפרק).

וכן האומר 'דמי עלי' או 'דמי פלוני עלי' או 'דמי ידי' או

דמי רגלי' - כששמין אותו פמה הוא שנה או פמה דמי ירו או רגלו, שמין בעשרה, ואחד מהם כהן.
ג כשפודין את ההקדשות מידי ההקדש - בין שהיו קרקעות או משלטיין, מכריון עליהן בפני כל הבאין לפדות. אמר אחד 'הרי הן שלי בעשר סלעים', ואמר אחד 'בעשרים', ואמר אחד 'בשלושים', ואמר אחד 'בארבעים', ואמר אחד 'בתמישים': חזר בו שלחמשים לבדו - ממשקנין מנכסיו עשר, ונותנין אותן ההקדשות לזה שנתן ארבעים, ונמצא ההקדש נוטל תמישים: עשר מזה וארבעים מזה.

חזר בו אחרי כן שלארבעים - ממשקנין מנכסיו עשר ונותנין את ההקדש לבעל השלשים; וכן עד הראשון. חזר בו הראשון שנתן עשר - מכריון על ההקדש פעם שניה, ומכריון אותו: אם נפדה בפחות מעשר - נפרעין משלעשר את המותר.
ד במה דברים אמורים? בשחזרו זה אחר זה. אכל אם חזרו כלן כאחת - משלשין ביניהן בשונה. כיצד? אמר הראשון 'הרי הוא שלי בעשר', ואמר השני 'בעשרים', ואמר השלישי 'בארבעים', ונתנין אותו לראשון בעשר, וממשקנין מנכסיו שני בשבע ומנכסיו שלישי בשבע, ונמצא ההקדש גובה ארבע ועשרים.

וכן אם חזרו שלשתן כאחת, ונמכר ההקדש בשלש - ממשקנין מנכסיו כל אחד משלשתן שבע סלעים; וכן על דרך זו לעולם.
ה הבעלים קודמין לכל אדם, מפני שהן מוסיפין חמש. ואין מוסיפין חמש על עלוין שלשאר הפודין, אלא על מה שנותנין הם תחלה. כיצד? אמרו הבעלים 'הרי זה שלנו בעשרים', ובא אחר ואמר 'הרי הוא שלי בעשרים' - הבעלים קודמין, מפני שהם מוסיפין חמש, ונותנין חמש ועשרים.

בא אחד ואמר 'הרי הוא שלי באחד ועשרים' - אם שתקו הבעלים ולא הוסיפו כלום, מכריון אותו להם בתמישים ועשרים; ואם הוסיפו הבעלים על העשרים ואחד אפלו פרוטה אחת - הרי אלו נותנין שש ועשרים ואחד אפלו פרוטה - הרי זה נותנין אחת ושלושים ופרוטה, כמו שבארנו (מעיל, ח). ועל דרך זו לעולם.

אין מקדישין ולא מעריכין ולא מתרימין בזמן הזה, שאין שם מקדש בתטאינו כדי לחזק את בך. ואם הקדיש או העריף או התרים: אם היתה בהמה - נועל דלת בפניה עד שתמות מאליה; ואם היו פרות או כסות או כלים - מניחן עד שיירקבו; ואם היו מעות או כלי מתכות - ישליכן לים הגדול לם המלח, כדי לאבדן.
ט הקדיש או התרים עבד שנקנס למצוות - פודהו, וילכו הדמים לים המלח כשאר דמים וערכין שלזמן הזה. ואם הנה עבד גוי - לא מעלין ולא מורידין.

מתר לפדות ההקדשות בזמן הזה לכתחלה, ואפלו בפרוטה, ומשליף את הפרוטה לים המלח. וחקמים דנו שיפדה בארבעה זוזים או קרוב לזה, כדי לפרסם הדבר. אכל בזמן המקדש - לא יפדה לכתחלה אלא בשויו, כמו שבארנו (מעיל, ט).

מי שהחריס בזמן הזה משלטיין סתם - הרי אלו נתנין לכהנים הנמצאין באותו מקום. אכל אם החריס שדה בארץ ישראל סתם, או שהחרימה לכהנים - אינה חרם, שאין שדה חרמים נוהגת אלא בזמן שהיוכל נוהג.

החריס לכהנים קרקע בחוצה לארץ, ואפלו בזמן הזה - הרי היא כמשלטיין בארץ ישראל, ונתתן לכהנים.
יב אף על פי שההקדשות והערכים והתרמים מצוות, וראוי לו לאדם להנהיג עצמו בדברים אלו כדי לכף יצרו ולא יהיה כילי, ויקים מה שצוו נביאים: "כבוד את יי מהונך" (משלי ג, ט) - אף על פי כן, אם לא הקדיש ולא העריף מעולם, אין בכך פלוס: הרי התורה העידה ואמרה: "וכי תחדל לנהר, לא יהיה כף חטא" (דברים כג, ט).

לעולם לא יקדיש אדם ולא יעריף ולא יחרים כל נכסיו, והעושה זה - עבר על דעת הכתוב, שהרי הוא אומר: "מכל אשר לו" (ויקרא כו, כח), לא כל אשר לו, כמו שבארנו חכמים. ואין זו חסידות אלא שטות, שהרי זה מאבד כל ממונו, ויצטרף לבריות, ואין מרחמן עליו. ובזה וכיבד מה

דמי רגלי' - כששמין אותו פמה הוא שנה או פמה דמי ירו או רגלו, שמין בעשרה, ואחד מהם כהן.

ג כשפודין את ההקדשות מידי ההקדש - בין שהיו קרקעות או משלטיין, מכריון עליהן בפני כל הבאין לפדות. אמר אחד 'הרי הן שלי בעשר סלעים', ואמר אחד 'בעשרים', ואמר אחד 'בשלושים', ואמר אחד 'בארבעים', ואמר אחד 'בתמישים': חזר בו שלחמשים לבדו - ממשקנין מנכסיו עשר, ונותנין אותן ההקדשות לזה שנתן ארבעים, ונמצא ההקדש נוטל תמישים: עשר מזה וארבעים מזה.

חזר בו אחרי כן שלארבעים - ממשקנין מנכסיו עשר ונותנין את ההקדש לבעל השלשים; וכן עד הראשון. חזר בו הראשון שנתן עשר - מכריון על ההקדש פעם שניה, ומכריון אותו: אם נפדה בפחות מעשר - נפרעין משלעשר את המותר.

ד במה דברים אמורים? בשחזרו זה אחר זה. אכל אם חזרו כלן כאחת - משלשין ביניהן בשונה. כיצד? אמר הראשון 'הרי הוא שלי בעשר', ואמר השני 'בעשרים', ואמר השלישי 'בארבעים', ונתנין אותו לראשון בעשר, וממשקנין מנכסיו שני בשבע ומנכסיו שלישי בשבע, ונמצא ההקדש גובה ארבע ועשרים.

וכן אם חזרו שלשתן כאחת, ונמכר ההקדש בשלש - ממשקנין מנכסיו כל אחד משלשתן שבע סלעים; וכן על דרך זו לעולם.

ה הבעלים קודמין לכל אדם, מפני שהן מוסיפין חמש. ואין מוסיפין חמש על עלוין שלשאר הפודין, אלא על מה שנותנין הם תחלה. כיצד? אמרו הבעלים 'הרי זה שלנו בעשרים', ובא אחר ואמר 'הרי הוא שלי בעשרים' - הבעלים קודמין, מפני שהם מוסיפין חמש, ונותנין חמש ועשרים.

בא אחד ואמר 'הרי הוא שלי באחד ועשרים' - אם שתקו הבעלים ולא הוסיפו כלום, מכריון אותו להם בתמישים ועשרים; ואם הוסיפו הבעלים על העשרים ואחד אפלו פרוטה אחת - הרי אלו נותנין שש ועשרים ופרוטה, אחד ועשרים ופרוטה שנתנו מעצמן, וחמש שהן תביין בו משום חמש המתנו שנתנו תחלה.

וכן אם בא השני ואמר 'הרי הוא שלי בעשרים ושנים', ובא שלישי ואמר 'בעשרים ושלש', ובא רביעי ואמר 'בעשרים וארבע', ובא חמישי ואמר 'בעשרים וחמש', והוסיפו הן על העשרים וחמש אפלו פרוטה אחת - כופין אותן לתן שלשים ופרוטה: חמש ועשרים ופרוטה שנתנו מעצמן, וחמש שלחמש שהן תביין בו; לפי שאין הבעלים מוסיפין חמש על עלוין שלזה אלא חמש מה

בו אָמרו חכמים: חסיד שוטה - מקלל מבלי עולם.
 אלא כל המפזר ממונו במצוות - אל יפזר יתר מהמש, ויהיה כמו שצווי נביאים, 'מכלכל דבריו במשפט' (תהלים קיב,ה), בין בדברי עולם בין בדברי תורה. אפלו בקרבנות
 שאדם חייב בהן, הרי חסה תורה על המון ואמרה
 שיביא כפי מסת יד; קל וחמר לדברים שלא נתחייב בהם
 אלא מחמת נדרו, שלא ידר אלא כראוי לו, שנאמר: "איש
 קמתנת ידו, ככרפת יי אלהיך אשר נתן לך" (דברים טו, יז).

בריד רחמנא דיסיען

נגמר ספר ששי בעזרת שדי. ומגין פרקים שלספר זה שלשה וארבעים: הלכות שבועות - שנים עשר
 פרקים; הלכות נדרים - שלשה עשר פרקים; הלכות נזירות - עשרה פרקים; הלכות ערכים וחרמים
 - שמונה פרקים.